

ΓΙΩΤΑ ΒΕΗ

Το τραγούδι του δρόμου

Αυτοβιογραφία

ΓΙΩΤΑ ΒΕΗ

Το τραγούδι του δρόμου

Αυτοβιογραφία

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αικατερίνη Πολυμέρου-Καμηλάκη

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας
εφόσον η υπογραφή προβλέπεται από τη σύμβαση.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής άδειας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Βιογραφίες/Ντοκουμέντα

Γιώτα Βέη, *Το τραγούδι του δρόμου*

Υπεύθυνη έκδοσης: Σταύρη Ιωαννίδου

Φωτογραφίες: Προσωπικό αρχείο Γιώτας Βέη

Επιμέλεια-διόρθωση: Αχιλλέας Χρηστίδης

Σελιδοποίηση: Παναγιώτης Βογιατζάκης

Copyright© Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη)

& Παναγιώτα Βε (Γιώτα Βέη), Αθήνα, 2023

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Δεκέμβριος 2024

ΚΕΤ Ζ102 ΚΕΠ 832/24

ISBN 978-618-07-0662-8

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600,
801.100.2665, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

«Εδώ θα χτίσεις το σπίτι» έλεγε η μάνα μου. «Εδώ, για να 'χεις καλό αγνάντιο».

Εκεί το έχτισα, όμορφο, επιβλητικό, με πολλά παράθυρα και μπαλκόνια προς όλα τα σημεία του ορίζοντα.

Από κάθε πλευρά που θα βγω να κοιτάξω απολαμβάνω αυτό το υπέροχο αγνάντιο. Το βλέμμα μου απλώνεται όσο φτάνει κι αγκαλιάζει την απέραντη και εύφορη κοιλάδα του Σπερχειού και η ματιά μου στέκει στη γαλάζια Οίτη, με τα χωριά της ριζωμένα στη ράχη της να μοιάζουν σαν μικροί φωτεινοί γαλαξίες που κατέβηκαν στη γη.

Βλέπω τα γνώριμα τοπία του κάμπου, τα πράσινα λιβάδια όπου τρέχω σαν άγριο πουλάρι μαζί με τα περίφημα άλογα του Πηλέα, που βόσκουν και καλπάζουν με τον μικρό γοργοπόδαρο Αχιλλέα στη ράχη τους, αυτόν που έγινε ο σπουδαιότερος ήρωας του Τρωικού πολέμου.

Βλέπω τα λαμπερά παλάτια των Μυρμιδόνων να ξεπροβάλλουν από τη χαμηλή βλάστηση του λόφου, εκεί που είναι καλά κρυμμένα, φυλαγμένα στους αιώ-

νες, περιμένοντας να βγουν στο φως του ήλιου, που ξέρει καλά τα μυστικά τους.

Βλέπω τη μελαγχολία να σκεπάζει τον λόφο, που ακόμα περιμένει βουβά τον γυρισμό του ήρωα. Νιώθω τη Φθία να με αγκαλιάζει με τους θρύλους, τους μύθους, την Ιστορία.

Βλέπω ό,τι είδαν τόσοι και τόσοι άνθρωποι στους αιώνες και είπαν πως τίποτα δεν άλλαξε. Τίποτα δε χάθηκε. Κάμποι, ποτάμια, βουνά, λόφοι, πηγές είναι εδώ, εικόνες νοσταλγικές, ανεξίτηλες στη μνήμη, φανερώνουν ό,τι κι αν άφησα για να φύγω, μα όλα τα κουβαλούσε η ψυχή μου, αφού δεν έφυγα ποτέ για να ξεχάσω τον αγαπημένο μου τόπο.

Βλέπω το χωριό μου να λάμπει κάτω από τον ήλιο του καλοκαιριού και τη φιλόξενη πλατεία να γεμίζει από παιδιά για παιχνίδι και μεγάλους για χαλάρωση και καφέ.

Κι εγώ εδώ, σε τούτη την αρχή μου γυρίζω. Το τραγούδι της ζωής μου να αφηγηθώ, να γράψω, να τραγουδήσω, σαν μια μπαλάντα χωρίς τέλος, αφημένη στις νότες του χρόνου, με όλα τα μελίσματα και τα χρώματα που μου χάρισε η ζωή μέσα από πορείες και ταξίδια για να φτάσω σε κάποιον προορισμό φανερό και αφανέρωτο, που τόσο καλά γνωρίζω ποιος είναι.

Εδώ, σε τούτο το αγνάντιο, τη Μνημοσύνη έχω δίπλα μου και την κόρη της, τη Μούσα, να μου θυμίζουν, να με εμπνέουν να πάρω τον δρόμο της επιστροφής, του γυρισμού, του νόστου και της χαράς που ο τόπος μου μου δίνει, παραμερίζοντας τους πόνους και τους

*Απολαμβάνοντας τη θέα από το μπαλκόνι
(Αγία Παρασκευή, 1977).*

κόπους, που πρώτοι παίρνουν θέση στον χορό των αναμνήσεων, κι όσο κι αν ο χρόνος τούς αφήνει στο περιθώριο, αυτοί επιμένουν να μπαίνουν μπροστά, γιατί με αυτούς δούλεψα, πάλεψα για να κερδίσω αυτά που ίσως άξιζε να κερδηθούν.

Γεννήθηκα μέσα στον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, κάποιον Οκτώβρη στις 9, μια οκά και κάτι, βαπτίστηκα άρρωστη για να πεθάνω χριστιανή. Επέζησα. Πήρα το όνομα της Παναγιάς και έγινε η προστάτιδά μου. Εννέα μηνών περπάτησα, εννέα μηνών μίλησα.

Από τότε μέχρι και τώρα δεν περπατάω, τρέχω, και μιλάω λιγότερο απ' όσο τραγουδάω. Θυμάμαι τον πατέρα μου να μου μαθαίνει το τραγούδι «Αχ, πατρίδα μου γλυκιά πόσο σ' αγαπώ πιστά» και τη «Δημητρούλα». Να με σηκώνει ψηλά να φτάσω τα ώριμα φρούτα, τα μούρα, τα σταφύλια, τα σύκα, που ήταν στην αυλή μας στις κληματαριές και στα δέντρα.

Μέχρι τα τέσσερά μου χρόνια ήμουν ένα ευτυχισμένο παιδί, που οι γονείς μου μου έκαναν όλα τα χατίρια, μέχρι τον ερχομό του αδελφού μου. Τότε έχασα τα χάδια της μάνας μου. Όλη της η τρυφερότητα πέρασε στον αδελφό μου. Αυτό μου κόστιζε πολύ και μου προκαλούσε αφόρητη ζήλια.

Ένα βράδυ, τόσο μικρή, είδα ένα όνειρο, έναν εφιάλτη, πως πήρα το μωρό έτσι φασκιωμένο όπως ήταν, πήγα σ' έναν γκρεμό και το πέταξα. Το κοίταξα από πάνω και το παιδί δεν είχε πάθει τίποτα και ανοιγόκλεινε τα μάτια του χωρίς να κλαίει. Ξύπνησα κατατρομαγμένη και πήγα αμέσως στην κούνια του να το δω, το αγχάλιασα και το φιλούσα, προς μεγάλη έκ-

Ο πατέρας της Γιώτας Βέη (πρώτος αριστερά), στρατιώτης, σε ηλικία 28 χρονών (1940).

πληξη της μάνας μου. Παρ' όλα αυτά, όταν άρχισε να περπατάει, ακούμπησα το καυτό σίδερο με τα κάρβουνα που σιδέρωνε πάνω στο πόδι του μικρού. Το παιδί τσίριξε από το κλάμα και η μάνα μου μου τις

έβρεξε για τα καλά (ο Γιώργος ακόμα έχει το σημάδι στο πόδι του). Με τις ξυλιές μου πέρασαν και οι ζήλιες και τα παράπονα για τις αγκαλιές. Έκτοτε έγινα υπερπροστατευτική με τον αδελφό μου. Του έδωσα πολλή αγάπη, όπως άλλωστε και στον δεύτερο, που ήρθε στη ζωή ύστερα από δύο χρόνια.

Μια παραμονή Χριστουγέννων, ενώ κοιμόμουν, με ξύπνησαν οι φωνές της μάνας μου. Λαχτάρησα. Ήρθε από πάνω μου κλαμένη: «Σήκω, τον πατέρα σου τον πήραν οι αντάρτες». Ούτε που καταλάβαινα. «Μας άφησε, έφυγε στα βουνά μαζί με συγχωριανούς να πολεμήσει στην Αντίσταση. Τι θα κάνω τώρα με δύο παιδιά και να περιμένω και το τρίτο;» Έκλαιγε απαρηγόρητη κι εγώ την κοίταζα με απορία και θλίψη. Τίποτα δεν καταλάβαινα, παρά μόνο πως είχε φύγει ο μπαμπάς.

Ο πατέρας μου ήταν άνθρωπος πολύ εργατικός, τίμιος, με προοδευτικές ιδέες και καλλιέργεια πνεύματος. Είχε πολύ ανεπτυγμένο το αίσθημα του δικαίου. Ποτέ δε θυμάμαι να έκανε κάτι εις βάρος τού άλλου και στήριζε τα πάντα στην τίμια εργατικότητα. «Ο μη εργαζόμενος μηδέ εστιέτω» μας έλεγε ή «Τα αγαθά κόποις κτώνται» και όποιο ρητό και απόφθεγμα είχε μάθει στο σχολαρχείο. Έτσι, είχε αναγάγει τη δουλειά σε αρετή και μας έμαθε να στηρίζουμε οι ίδιοι τον εαυτό μας, γιατί μόνο η καταπολέμηση της τεμπελιάς μάς κάνει νικητές στη ζωή. Βέβαια, λόγω των κοινωνικών φρονημάτων του ήξερε ότι τα παιδιά του δε θα γίνονταν ποτέ δημόσιοι υπάλληλοι, γι' αυτό μας όπλιζε με δύναμη να αντιμετωπίσουμε τη ζωή

ακολουθώντας ελεύθερα επαγγέλματα, με ελευθερία δράσης και πνεύματος.

Από τα πέντε μου χρόνια έμαθα να φροντίζω τον εαυτό μου και τους άλλους. Η ωριμότητα ήρθε νωρίς και με πήγαινε πολύ μπροστά από την ηλικία μου. Γρήγορα κατάλαβα τι μας συνέβη. Έμεινα προσκολλημένη στη μάνα μου και ήθελα με κάθε τρόπο να τη βοηθήσω, να την αισθάνομαι κοντά μας τουλάχιστον ξεκούραστη. Είχε αναλάβει τα πάντα μόνη. Ήταν φορές που δούλευε όλη τη μέρα στα κτήματα και ανέθετε τη φροντίδα μας στην καλή γειτόνισσα γιαγιά Καραχάλινα, που δεν έλειψε ποτέ από κοντά μας.

Η μητέρα και η ξαδέλφη της τραγουδίστριας Κική στο χωριό (δεκαετία 1970).

Βοήθεια είχε στις σκληρές δουλειές από την πεθερά της, την περίφημη και δυναμική γιαγιά Βίνα, όπως και από την αδελφή του πατέρα μου, την ακούραστη θεία Κωνσταντώ, παρούσα στις δουλειές του κάμπου και σε όποια δυσκολία έπρεπε να αντιμετωπίσουμε. Η θεία ήταν σκληρή αγρότισσα, και θυμάμαι χαρακτηριστικά τις τεράστιες παλάμες της, άγριες, ροζιασμένες, που έμοιαζαν σαν φτυάρια που έσκαβαν τα ίδια τη γη. Ποτέ δε μας εγκατέλειψαν, αλλά η ζωή και οι δυσκολίες άφησαν γκριζες αποχρώσεις σε πολλές πλευρές της ζωής μου.

Το χωριό μου βρίσκεται δυτικά της Φθιώτιδας και είναι η φημισμένη λουτρόπολη Πλατυστόμου. Οι κάτοικοί του, σκορπισμένοι στον κάμπο, καλλιεργούσαν καπνό και ό,τι άλλο τους έδινε αυτή η γόνιμη γη. Τα λουτρά του, σημείο αναφοράς, μια όαση στην περιοχή, δέχονται κάθε χρόνο εκατοντάδες επισκέπτες για λουτροθεραπεία. Δεξιά και αριστερά το αγκαλιάζουν ποτάμια. Το ένα ήρεμο και γαλήνιο, και το άλλο ορμητικό, που πλημμυρίζει καταστρέφοντας τις καλλιέργειες στον κάμπο σε περίοδο κακοκαιρίας, από τον χειμώνα μέχρι τα μέσα της άνοιξης. Το καλοκαίρι και το φθινόπωρο μένει ένας άδειος ξεροπόταμος.

Θυμάμαι, όταν κατέβαινε ορμητικός, μας προειδοποιούσε με το τρομακτικό βουητό του κι εμείς τα παιδιά πηγαίναμε κοντά, εκεί στις όχθες του, και κοιτάζαμε τα θολά νερά του, που μετέφεραν ρίζες δέντρων, άχρηστα αντικείμενα από αυτά που πετάνε πολλοί στους ξεροπόταμους, ζώα πνιγμένα και, τότε

πότε, ίσως και άνθρωπο που είχε τολμήσει να τα βάλει μαζί του και είχε επιχειρήσει να περάσει στην απέναντι όχθη υπερτιμώντας τις δυνάμεις του.

Εμένα με τράβαγε το βουητό του σαν μουσική που με γοήτευε και καθόμουν ώρες να την ακούω μαγεμένη, μέχρι που αντιλαμβανόμουν τον κίνδυνο και έφευγα. Πολλοί όταν στέρευε πήγαιναν και μάζευαν ξύλα και ρίζες από τα δέντρα για το τζάκι. Το όνομά του, Φσίνας, το πήρε από εκείνο το τρομερό βουητό του.

Κάθε καλοκαίρι γινόταν σύναξη των χωριανών και, αφού άκουγαν τον γρήγορο ρυθμό της καμπάνας της εκκλησίας, μαζεύονταν στην κοινότητα και όλοι μαζί πήγαιναν στις όχθες του χειμάρρου και, μέσα σε γερά συρματοπλέγματα, τοποθετούσαν πέτρες σε μικρούς σωρούς δημιουργώντας ένα φράγμα που εμπόδιζε το νερό να περάσει στον κάμπο. Έτσι γλίτωνε η σοδειά από την πλημμύρα.

Το άλλο ποτάμι, που αγκαλιάζει τη νότια πλευρά του χωριού, φτάνει ήρεμο, διάφανο και ευεργετικό, ποτίζοντας τις καλλιέργειες στον κάμπο και είναι κατάφυτο από ψηλά πλατάνια και πικροδάφνες. Τα δέντρα, που είναι τυλιγμένα με κισσούς, δέχονται διάφορα είδη πουλιών, κυρίως αηδόνια, που δεν παύουν να κελαηδούν, και το καλοκαίρι είναι μαγεία για κάποιον να κάθεται και να τα ακούει ενώ απολαμβάνει τη δροσιά κάτω από τη σκιά των πλατανιών, με τα πόδια βουτηγμένα στα ήρεμα νερά, όπου κολυμπούν ψάρια και άλλοι υδρόβιοι οργανισμοί.

Κάθε ποτάμι έχει τον δικό του χαρακτήρα, και αν

τον παραλληλίζει κανείς με τον ανθρώπινο, βρίσκει μεγάλες ομοιότητες με αυτόν ενός ήρεμου ή ενός θυμωμένου ανθρώπου.

Οι αρχαίοι πρόγονοί μας, που σέβονταν τα ποτάμια ως στοιχεία της φύσης που δεν μπορεί κανείς να τα βάλει μαζί τους, τα θεοποιούσαν και τους έδιναν ανάλογα ονόματα. Κανείς δεν επιχειρούσε να αλλάξει την πορεία τους, γνωρίζοντας ότι η συνέπεια θα ήταν η τιμωρία. Η φύση όταν τη σεβόμαστε πάντα μας ανταμείβει και μας προστατεύει, και το αντίθετο.

Φτάνοντας κοντά στην είσοδο του χωριού, αν σταθούμε λίγο στο γεφύρι, συναντούμε τη βρύση που ακόμα υπάρχει και ξεδιψούσε ανθρώπους και ζώα πριν φτάσει το νερό σε κάθε σπίτι. Από το γεφύρι, αν κοιτάξει κανείς αριστερά, ψηλά στον λόφο, θα διακρίνει στην κορυφή του το κατάλευκο εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία, που περιμένει καρτερικά την ημέρα της γιορτής του, να δεχτεί τον κόσμο που με ευλάβεια ανεβαίνει αυτή την ημέρα του χρόνου για να προσκυνήσει και να περιεργαστεί τα πανάρχαια τείχη γύρω από τον ναό, που στέκουν εκεί αιώνες, να χρησιμεύουν σαν καθίσματα για τους κουρασμένους προσκυνητές που ανηφορίζουν στο βουνό, και θα διαπιστώσει ότι εδώ άχμασε η πολιτεία, ο πολιτισμός της αρχαίας Φθίας.